

quam iudex ferret sententiam, et hanc exprimeret: ergo peccata remitti debent ab ipso Sacerdote tanquam Christi ministro; ergo non sufficit, quod Deum deprecetur, ut ea remittat. Ergo, etc. Insuper ex *Conc. Florent.* sola forma indicativa, ut vera forma Sacramenti Poenitentiae, praescribitur.

240. — QUAER. 3° *An necessaria sit elevatio manus et formatio signi crucis in absolutione impertienda?*

Resp. 1° Certum est non requiri ad validitatem Sacramenti, quia nec ad materiam pertinet, nec ad formam. Constat ex *Conc. Florent.* et *Trid.* nec non ex Theologorum, saltem post *Concil. Trident.* unanimi consensu.

Resp. 2° Nec requiritur sub mortali ad licitatem iuxta communem sententiam, contra paucos; quia est tantum Rubrica, quae gravis non videtur. Imo plures graves auctores asserunt, hoc omitti posse sine peccato; sic Busebaum relatus et implicite approbatus a S. Lig. n. 423., et alii multi. Saltem omitti potest sine peccato elevatio manus, dum recitantur preces, quae absolutionem formalem praecedunt.

QUAER. 4° — *An Sacerdos possit valide plures absolvere unica forma, dicens: EGO VOS ABSOLVO A PECCATIS VESTRIS?*

Resp. Affirm., quia omnia requisita ad validitatem reperiuntur. Et licite quoque id fieri potest in casu necessitatis, v. gr. in naufragio, ante praelium, vel in ipso praelio, etc.; essetque talis absolutio multiplex, non quidem formaliter, sed virtualiter et aequivalenter, et essent tot Sacramenta, quot homines forent, qui per aliqualem confessionem et sufficientem dolorem essent dispositi. — Lacroix, n. 643., et alii omnes.

241. — QUAER. 5° *Quaenam praesentia poenitentis reputatur moralis in ordine ad absolutionem?*

Resp. Talis esse debet, ut verba *Absolvo te* iuxta moralem hominum aestimationem censeantur cadere in poenitentem; reputatur autem praesentia moralis sufficiens illa, intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui possunt et solent. Multi eam extendunt ad 20 passus, praesertim si poenitens non sit extra aspectum Confessarii. In necessitate absolvi potest et debet poenitens, quoties aliquo sensu percipitur. — Ita communiter cum S. Lig. n. 429.

Hinc 1° absolvendus est ille, qui videtur e tecto ruere, in flumen cadere, in mare submergi, saltem si non procul a Confessario distet. 2° Si Confessarius ob periculum infectionis, aut ob aliam causam, non possit cubiculum infirmi ingredi, illum e ianua absolvere debet. 3° Si poenitens recederet a Confessario non adhuc absolutus, se absolutum existimans, absolvendus esset, si parum distans aspiceretur, aut certo sciretur adesse intra vicinam turbam; revocandus tamen foret, si commode fieri posset.

242. — QUAER. 6° *An per verba: TE ABSOLVO A PECCATIS TUIS, possit Confessarius valide absolvere poenitentem tam a censuris quam a peccatis?*

Resp. Affirm., quia haec verba, *absolvo te a peccatis tuis*, involvunt absolutionem a quocumque vinculo orto ex peccatis; et nihil obstat, quominus Confessarius dirigere possit intentionem ad absolutionem tum peccatorum, tum censurarum. — Ita communiter. — S. Lig. n. 430. — Lacroix, n. 1567., etc.

QUAER. 7° *An valida sit absolutio, si Confessarius absolvat prius a peccatis, quam a censuris?*

Resp. Affirm., quia censura non obstat validitati Sacramenti, sed tantum licitae susceptioni, vel administrationi. Peccaret autem graviter, qui prius absolveret a peccatis, quam a censuris, quia contra gravem Ecclesiae prohibitionem ageret. Excipe, si non agatur de *excommunicationibus*, sed tantum de *suspensionibus* et *interdictis*; quia istae censurae non privant per se receptione Sacramenti Poenitentiae. — S. Lig. n. 430. — Lacroix, et alii communiter.

QUAER. 8° *Utrum stola requiratur ad Sacramentum Poenitentiae?*

Resp. Etsi Ritualis Rubrica videatur esse *directiva* et non *praeceptiva*, sacra tamen Congregatio Rituum ad confessiones in Ecclesia audiendas usum stolae praecipit (11. Sept. 1847.) in *Patav.*

APPENDIX

DE FORMA CONDITIONATA (2).

243. — *Dico I.* Certum est, validam esse in omni casu absolutionem sub conditione de *praesenti* vel *praeterito* impertitam, modo adsint alia requisita ad Sacramenti validitatem: conditio enim nullo modo mutat sensum formae sacramentalis, quam nullatenus afficit; sed afficit tantum voluntatem Confessarii, qui non intendit absolvere, nisi impleatur apposita conditio; hac autem impleta, forma evadit absoluta; et proinde nihil reperitur, quod eius validitati officere possit. — Ita S. Lig. n. 431., ubi dicit *omnes de hoc convenire*. — Billuart, diss. 6. art. 10. §. 7. ubi asserit *esse sententiam communissimam*. — Collet, *de integr. conf.* §. 5. —

(2) Mirabitur quis fortasse, et quaeret, quorsum Auctor praeter et suum et aliorum morem de hoc argumento, quod levioris operae hueusque videbatur indigere, operosius pertractet. Sed obvia succurrit responsio; ubi scilicet et quando novus

aliquis error enasci et serpere incipit, occurrendum ipsi sane est illico, et monstrum, antequam adolescat ac viribus augeatur, in cunabulis ictu, ut ait Horatius, fulmineo, prorsus perimendum est.

Antoine, c. 2., etc. Inter paucos adversarios est adnumerandus *Pontas*, verbo *Absolutio*, cas. 5., sed merito carpitur a Collet adnotatore, ibid (3).

244. — Adversarii generatim distinguunt inter conditionem *facti*, v. gr. *si vivis*, et conditionem *iuris*, de quibus Confessarius iudicare debet, v. gr. *si sis dispositus*. Permittunt conditionatam absolutionem in priori casu, quia conditiones iudicio Confessarii non subiiciuntur; in posteriori autem prorsus reiiciunt. Hinc.

Obiiciunt 1° Forma Sacramenti Poenitentiae debet esse iudicialis; atqui si forma sit conditionata, non est iudicialis; nam iudicium de natura sua est absolutum, adeo ut nulla censeatur sententia iudicis civilis, qui forte dicat: Hoc tibi adiudico, si tuum sit. Ergo, etc.

Resp. 1° *Neg. min.* Minime enim destruitur forma iudicii per appositam conditionem, etiamsi conditio cadat in dispositiones poenitentis. Et sane Sacerdos iudicat 1° de peccatis expositis; 2° de poenitentia imponenda; 3° de dispositionibus probabilibus poenitentis; 4° de opportunitate impertiendi absolutionem, licet conditionatam, ob maximum poenitentis bonum. Ergo non deest materia iudicii.

Resp. 2° Non datur rigorosa comparatio inter iudicium civile et iudicium sacramentale; imo in plerisque differunt, ut patet ex dictis supra, n. 228. Illud autem potissimum attende, quod sententia iudicis civilis effectum suum semper sortitur, et executioni mandatur; quando in foro Poenitentiae sive sententia absolute feratur, sive conditionate, tamen effectus semper ab occultis conditionibus soli Deo notis dependet. Quocirca sententia Confessarii ex natura sua est conditionata, etiamsi modo maxime absoluto feratur, cum plane ipsi ignotum maneat, num effectus securus sit.

245. — *Obiiciunt* 2° In controversiis de valore Sacramentorum *partitior semper sequenda est.*

Resp. 1° *Neg.* suppositum, scilicet quaestionem hanc controversiae subiectam esse, cum sententia adversariorum nulla polleat probabilitate, neque intrinseca neque extrinseca.

Resp. 2° Falsum est tutiorem partem semper esse sequendam in *favorem Sacramenti*; nam cum Sacramenta sint *propter homines*, dantur casus in quibus exponendum est Sacramentum periculo nullitatis ad subveniendum hominibus in necessitate spirituali constitutis.

(3) Auctor allegat hic Scriptores, qui, teste S. Alphonso, communiter habentur uti rigidiores; quo scilicet subindicit, certam adeo ac perspicuam esse eam doctrinam, ut ab ipsa ne rigidiores quidem discedendum putaverint. Hoc tamen argu-

menti genus fallax subinde est. Compluribus enim exemplis ostendi posset, rigidissimos quosque, qui putantur, scriptores non raro in eas laxitates declinasse, quas nemo inter benignissimos admisit unquam.

Duplex autem hypothesis fingi potest, quando simul concurrant necessitas et dispositio dubia poenitentis. Prima est absolutionis simpliciter denegandae; secunda absolutionis modo quocumque concedendae. En tibi adstat moribundus dubie dispositus. Eia! edissere, quid ages? Sinesne, hunc poenitentem absque absolutione e vivis excedere? Numquid sic notam crudelitatis effugies? Si enim forte satis dispositus fuerit, licet dubites, nonne damnas salvandum? Si vero absolvas hunc poenitentem, quomodo, quaeso, absolves? Forma absoluta, ais. Optime; sed die, amabo, numquid firmiter feres iudicium de dispositionibus poenitentis? Numquid iudicabis *certo dispositum*, quem cognoscis *dubie dispositum*? Age nunc igitur, excludas quantum volueris conditionem et *oralem* et etiam *mentalem*; eritne ideo certior sententia tua sacramentalis? Velis igitur, nolis, si tunc absolvas, necessario *conditionate absolves*, et *non aliter*. Imo sententia sacramentalis in Poenitentia *per se* et ex natura sua necessario est conditionata, cum supponat in poenitente condiciones requisitas, quae deesse possunt.

246. — *Dico* II. Certum pariter est, absolutionem conditionatam esse quandoque licitam; si enim valida sit, etiam licita esse debet, urgente necessitate. — *Ita communissime Theologi*, — S. Lig. ibid. — Lacroix, l. 6. p. 1. n. 78. — Elbel, — Sporer, — Salmant., etc.

Reicienda autem est, ut plane laxa, doctrina nonnullorum, qui tenent, conditionatam absolutionem impertiri posse levi qualibet ex causa, ac nulla urgente necessitate, etiamsi de sufficienti dispositione poenitentis mortalibus quoque peccatis gravati quomodocumque dubitetur. Nemo quippe non videt, quot sacrilegia induceret huiusmodi praxis. Confessarius siquidem iam non esset prudens dispensator Sacramentorum, sed proiiceret *margaritas ante porcos*, et hac absolventi facilitate efficeret, ut poenitentes in peccatis tabescerent. — S. Lig. n. 432., etc.

Verum non magis admittenda est doctrina eorum, qui cum *Collet*, et *aliis quibusdam*, tenent non esse impertiendam absolutionem sub conditione nisi in extrema necessitate seu in extremo vitae periculo; huiusmodi enim doctrina summe noxia est poenitentibus, qui difficile ad Confessarium reverti possunt, et dimissi absque absolutione periculum aeternae damnationis incurrunt.

In quam ergo necessitate impertiri possit aut debeat absolutio sub conditione, iuxta doctrinam et praxim communem statuendae videntur sequentes regulae.

247. — 1^a *Regula.* Absolutio dari potest et debet sub conditione, quoties absolute concessa exponeret Sacramentum periculo nullitatis, et absolute negata exponeret poenitentem periculo gravis damni spiritualis.

II^a *Regula.* Etiamsi eiusmodi necessitas non urgeat, dari tamen abso-

lutio potest sub conditione, quoties absolute concessa exponeret Sacramentum periculo nullitatis, et absolute negata privaret poenitentem aliquo bono spirituali *notabili*, licet non *necessario*.

Hinc servatis debitis conditionibus, urgente necessitate, vel stante gravi et proportionata causa, licet absolvere conditionate in sequentibus casibus: 1° in dubio, an poenitens sit vivus, vel mortuus; 2° in dubio materiae sufficientis, v. gr. urgente praecepto confessionis annuae (4), etc.; 3° in dubio iurisdictionis ex parte Confessarii; 4° in dubio utrum poenitens rite fuerit absolutus; 5° in dubio usus rationis in pueris, amentibus, etc.; 6° in dubio utrum poenitens sit moraliter praesens; 7° in dubio an moribundus sensibus destitutus Sacramenti capax sit (5); 8° in dubio de dispositione poenitentis, urgente non tantum *extrema*, sed etiam simpliciter *gravi* necessitate spirituali. — S. Lig. n. 432. — Vide *casus infra resolvendos* n. 251. (6).

248. — Contra praemissa *Obiic.* 1° Praxis illa absolvendi conditionate, praesertim dubie dispositos, est periculorum plena, fomentum iniquitatum, etc...

Resp. Dist. Praxis illa est periculorum plena, etc., si adhibeatur *promiscue* sine discretionem et extra casum necessitatis, vel gravis utilitatis, *concedo*; si vero traditae regulae servantur, *nego*.

Ob. 2° Poenitens dubie absolutus perget ad Eucharistiam suscipiendam, et sacrilege communicabit; hoc autem permitti nequit. Ergo.

Resp. 1° Non erit sacrilega Communio, sicut non est sacrilega confessio; supponitur enim poenitentem in bona fide versari. Ad summum Communio erit nulla, seu nullos fructus producet.

(4) Nemo ex his putet, Auctorem voluisse hoc loco docere, praecepto annuae confessionis etiam eos obligari, qui non modo nullam materiam necessariam, sed neque certe sufficientem afferant.

(5) Ad duplex dubium hic casus refertur, scilicet 1° an qui reperitur sensibus destitutus, christianus sit, nec ne; 2° an capax sit absolutionis ratione dispositionis.

(6) Doctrinae haec expositae, scilicet quod liceat sub conditione absolvere etiam (n. 3.) *in dubio iurisdictionis ex parte Confessarii* et (n. 8.) *in dubio de dispositione poenitentis*, quasi opposita obiici posset doctrina S. Alphonsi, qui (lib. 6. n. 432.) quoad primum caput scribit: *Sed hoc non admitterem, nisi poenitens*

diu deberet carere absolutione. Quoad alterum vero: *Sed huic doctrinae sic generaliter traditae nec valeo acquiescere: nam dico non posse absolvi sub conditione peccatorem recidivum in culpas letales, qui non probatur dispositus per signa extraordinaria.... nisi prudenter timeatur, quod peccator ille non amplius ad confessionem redibit, et in peccatis suis tabescet*. Verum nec Gury absolute ea proponit, sed, uti praemittit, *urgente necessitate, vel stante gravi proportionata causa*. Quae nam autem sit causa proportionata explicat in Resolutionibus (n. 251.) ad quas lectorem remittit. Porro in hisce Resolutionibus lector eos prudentes limites reperiet, quos S. Alphonsi doctrina desiderat.

Resp. 2° Non erit inutilis Communio illa; varios enim virtutum actus et conatus, saltem nonnullos, ad Deum diligendum, et malum fugiendum in communicante facile excitabit. Imo iuxta communem sententiam etsi communicans sit in statu peccati mortalis, tamen si ad Communionem cum attritione et bona fide accedat, statui gratiae restituatur. Nec difficile erit ipsi attritio; accessus enim ad sacram Mensam, et Corporis Christi receptio, facillime in communicantibus bona fide pios motus doloris et amoris eiere solent.

249. — *Ob.* 3° Poenitens dubie absolutus non amplius confitebitur peccatum suum, et si non fuerit vere dispositus, in peccato morietur.

Resp. Peccatum illud dubie absolutum remitti poterit 1° per Eucharistiae susceptionem, ut modo dictum est; 2° in proxima confessione cum aliis *indirecte*, etiamsi poenitens peccatum suum clavibus nunquam iterum subiiciat. Nec dicas, quod forte ille non amplius ad Sacramentum Poenitentiae accedet; casus enim iste rarus tanquam quid *per accidens* habendus est. Multo autem maiori periculo salutis fuisset expositus poenitens, si dimissus fuisset absque absolutione in gravi illa necessitate, quam semper ad talem absolutionem impertiendam requirimus.

Ob. 4° Non licet uti opinione probabili in administratione Sacramentorum, ut constat ex prop. 1^a ab Innoc. XI. damnata. Ergo non licet dare absolutionem dubie valituram.

Resp. Dist. Ubi periclitatur tum valor Sacramenti, tum bonum hominis, *concedo*; secus autem, ubi urget necessitas, aut alia causa gravis. — S. Lig. n. 28. 57. et lib. 1. n. 59., *et alii communiter*. — In propositione damnata non agitur nisi de partibus essentialibus Sacramenti, nempe de valore materiae et formae, prout a ministro dependent. — *Ita communiter* cum Goritia, tabella V. *de Consec.* — Hic autem materia a poenitente ministratur, et proinde a ministro independens est. Secus enim plerumque poenitentes absolvi non possent, cum saepius non nisi probabiliter de eorum dispositionibus constet.

250. — *Ob.* 5° Praxis absolvendi conditionate est saltem restringenda ad casus rarissimos extremae necessitatis, scilicet ubi moribundus est iam sensibus destitutus, vel ubi est iam moriturus; nam ipsiusmet culpa et maxima culpa est, si dubie dispositus videatur. — *Ita Auctor anonymus Epistolarum adversus eximium librum* Card. Gousset, cui titulus: *Justification de la doctrine de saint Liguori*.

Resp. In obiectione plura falsa supposita inveniuntur. Etenim 1° Falsum est, poenitentem dubie dispositum esse certo indispositum, saltem *per se*; est enim contradictio *in ipsis terminis*. 2° Falsum est poenitentem semper esse in culpa quod non videatur certo dispositus: nam potest esse sufficienter dispositus, quin hoc Confessarius certo resciat; siquidem

quoties non est certo *indispositus*, potest esse vere dispositus. 3° Possunt propter salutem poenitentis adesse graves rationes ob quas dari potius, quam omitti absolutio debeat, ut supra dictum est. Aliunde quandoque summa foret imprudentia in Confessario, si absolutionem differret ad extremam necessitatem, in qua vix aut forte ne vix quidem poenitens erit capax Sacramenti. — Vide Gousset, *Lettres à M. le Curé*^{***}, Epist. 8.

251. **Resolves.** — 1° Absolvendus est *sub conditione* poenitens in *mortali* constitutus, quoties prudenter dubitatur de impertita, aut rite data absolutione: nec potest de hoc facile certitudo haberi. — *Ita communiter Theologi.*

2° Absolvendi sunt *sub conditione* moribundi *omnes*, de quorum indispositione vel incapacitate certo non constat, ut infra fusius dicitur ubi de integritate confessionis et de ministro. — *Ita etiam fere omnes.*

3° Item poenitentes dubie dispositi, qui versantur in gravi mortis periculo, v. gr. mulier in partu difficili, nauta aut alius quivis longam navigationem suscepturus..., miles ante praelium..., infirmus ante operationem chirurgicam valde laboriosam..., et *a fortiori* reus capite plectendus, etc. — *Ita communiter* cum S. Lig. n. 432.

4° Absolvi possunt *sub conditione* semifatui in dubio de usu rationis, aut sufficientis dispositionis, praemissa seria diligentia ad eos, quantum fieri potest, disponendos, in sequentibus praecipue casibus, 1° si versentur in periculo mortis; 2° si urgeat praeceptum annuae confessionis; 3° si confessi sint aliquod peccatum mortale. Ratio est, quia exponuntur periculo proxima damnationis, si mors urgeat, vel periculo remanendi diu in peccato mortali. Aliunde non est via et spes, quod dilata absolutione brevi dispositi redeant, et securius absolvantur, sicut de aliis forte sperari potest. Imo absolvi poterunt conditionate pluries in anno, etiamsi afferant tantum levia, ne tamdiu gratia sacramentali priventur, aut remaneant in peccato mortali, si forte in illo versentur. — Ita S. Lig. n. 432. — Lacroix, n. 1797., et alii multi contra alios.

5° Probabiliter etiam absolvi possunt *sub conditione* sponsi dubie dispositi, proxime matrimonium contracturi: quia secus illud Sacramentum sunt certo profanaturi, et animo deieci ob denegatam absolutionem, ad confitendum non redibunt, et in peccatis contabescunt.

6° Absolvi etiam *conditionate* probabiliter possunt aliquando poenitentes pii, in dubio an materiam sufficientem clavibus subiiciant. Verum multo magis praestat, ut materiam certam ex vita antea praebent, et sic gratia Sacramenti non priventur, iuxta sup. dicta, n. 236. — S. Lig. n. 442.

PARS SECUNDA

DE SUBJECTO SACRAMENTI POENITENTIAE.

SEU DE ACTIBUS POENITENTIS.

Tres numerantur, scilicet 1° contritio; 2° confessio; 3° satisfactio.

CAPUT I.

DE CONTRITIONE.

252. — *Contritio est animi dolor et detestatio (1) de peccato commisso, cum proposito non peccandi de caetero.* Sic *Trid.* sess. 14. c. 4. — *Detestatio peccati, in qua praecipue consistit contritio, praeteritum respicit; propositum vero circa futurum versatur. Haec definitio prescindit a nova lege, in qua contritio efficaciam nullam habere potest, sine voto confessionis. Idem Trid. paulo infra addit: cum voto praestandi reliqua... quae ad rite suscipiendum hoc Sacramentum (Poenitentiae) requiruntur.* Hinc congruit definitio S. Thom., *Supplem.* qu. 1. art. 1.: *Dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi et satisfaciendi.*

Hinc dicendum 1° de contritione strictae dicta; 2° de proposito.

ARTICULUS I. — DE CONTRITIONE.

253. — *Contritio duplex distinguitur: 1° Perfecta, quae est detestatio peccati ex motivo speciali charitatis perfectae, seu bonitatis Dei propter se summe dilecti (2).*

(1) Disputant DD., ut videre est penes S. Alphonsum (lib. 6. n. 435.) consistatne contritio in dolore, an in detestatione, et quis ordo inter haec duo intercedat. At parum id refert; nec verendum est, ut alterutrum desit. Mutuo enim se supponunt, et alteri alterum necessario adiungitur. Quippe, ut ait S. Alphonsus, qui suum detestatur peccatum, vellet nempe se non peccasse, hic necessario de ipso dolet; et rursus qui de peccato dolet, illud necessario detestatur. Caeterum latius patere videtur detestatio, quam dolor. Hic enim proprie ad peccata a se patrata, illa vero ad propria et aliena et tum ad praeterita, tum ad futura referri potest.

(2) Opinati sunt nonnulli (Vid. S. Alphons. lib. 6. n. 436., et Scavini, Tr. 1. disp. 1. cap. 2. art. 1. §. 1. q. 1.) ad perfectam contritionem *probabiliter* non sufficere ut eliciatur ex motivo alicuius tantum attributi divini, sed requiri, ut procedat ex motivo offensae divinae bonitatis, quatenus haec omnes Dei perfectiones complectitur. Quam quidem opinionem tribuunt Card. De Lugo, Suarezio, Vasquezio, etc.

Verum auctoritas, e qua totum huius opinionis robur existit, penitus deficit. Allegati enim DD. non disputant, num contritionis motivum ex aggregato divinarum perfectionum peti potius debeat, quam ex peculiari aliqua Dei perfectione, sed utrum